

# Prin timp și spațiu: Arménie Ville de Claudio Gobbi

Text Eleonora Farina

Claudio Gobbi

*Arménie Ville. Un eseu virtual despre arhitectura armeană*

Texte: Hripsimé Visser, Martina Corgnati, Giacomo Daniele Fragapane,

Sophie Jung

Design grafic: Rob van Hoesel

Hatje Cantz Verlag

Berlin, 2016, 160 p.



Am vizitat Erevanul acum șase ani. Era – cum se întâmplă întotdeauna – o lună toridă de august, în care orașul devine mai activ după apusul soarelui, iar în timpul zilei poți oricând găsi un adăpost răcoros într-una dintre numeroasele biserici ortodoxe răspândite în toată capitala Armeniei. În decursul rezidenței mele curatoriale de o lună, am vizitat de mai multe ori biserica Katoghike Surp Astvatsatsin, o biserică mică, tăcută, dar impresionantă, cea mai veche din Erevan. Această biserică apare la pagina 100 a cărții *Arménie Ville* a artistului italian, stabilit la Berlin, Claudio Gobbi (n. 1971), editată anul trecut de editura germană Hatje Cantz.

*Arménie Ville* este un proiect fotografic (carte și expoziție) care a durat aproape un deceniu, început în timpul unei rezidențe pe care Gobbi a avut-o la Cité des Arts Paris

cu ocazia Anului Armeniei în Franța. Este o cercetare sistematică arheo-arhitectonică, acuzat socio-antropologică, a esteticii și structurii clădirilor eclesiastice armenie cu plan circular; mai mult, este un excurs și o călătorie în interiorul tradițiilor și modelelor ortodoxe ale unei țări mici, aflate la granița dintre Asia și Europa, prima națiune din lume care a îmbrățișat creștinismul și al cărei popor a fost supus unui exil forțat în timpul genocidului din 1915-1916.

Departate de a fi omnicomprehensivă, extraordinara cercetare a lui Gobbi include 125 de biserici din epoci (din Evul Mediu până astăzi) și din spații diverse (25 de țări din Europa Occidentală, până în Caucaz), cartografiate în două planșe elegante, una pentru Armenia și una pentru Europa și Orientul Mijlociu. Fotografii analoge – care, printate și înrămate, au toate aceeași dimensiune, de 31 x 25 cm – sunt catalogate în șase capitole, în funcție de tipologia tamburului – rotund, octagonal, poligonal, în umbrelă, decorat și cu coloane. În paralel cu această abordare a arhitecturii, prezentă în totalitatea creației sale artistice, Gobbi îl invită pe cititor să parcurgă simplitatea fermecătoare a formelor religioase armenie: neschimbate de peste 1500 de ani, afirmare a identității confesionale, a puterii economice și a tradiției și moștenirii culturale ale acestui popor câteodată migrant comercial.

*Arménie Ville* are structura unui catalog Warburg, cu specificul arhitecturii eclesiastice armeniești expus într-o suită de imagini (Bildatlas) și referințe care pornesc de la Catedrala „mamă” Etchmiadzin și se răspândesc, în nesfârșite copii, peste tot prin lume: un imens și copleșitor compendiu, care concentrează toate energiile care au animat și încă mai animă memoria colectivă a Europei. Pentru prima dată în această carte, Gobbi chestionează reprezentarea fotografică și proprietățile acestui mediu, investigând conceptele de autor și serializare în această perioadă a hipermediatizării și a saturării vizuale, prin concentrarea mai multor surse din diferite epoci (fotografii personale și de arhivă, imagini comisionate altor autori). Artistul aproape dispare în multitudinea și diversitatea de cadre, urmărind mai curând o „abordare dialectică, de comparație și dialog între imagini ale unei arhitecturi care rămâne mereu aceeași, dar este privită cu alți ochi”.

Timpul petrecut răsfoind cartea este un timp al metodologiei: un timp al ritului și al repetiției; timpul explorării geografice și a frontierelor culturale, este un timp care aparține unei comunități transnaționale. *Arménie Ville* este astfel o reflecție a Europei de azi: „Într-o lume în care granițele sunt din nou în centrul atenției, într-un mod negativ, imaginile lui Gobbi par o magnifică avertizare, care vine dintr-o tradiție italiană, dar, în același timp, privește spre un orizont al complexității lingvistice și al interdisciplinarității, al cărui scop fundamental este cunoașterea colectivă”.

Traducere din engleză de **Mălina Ionescu**

# Through time and space: Claudio Gobbi's Arménie Ville

**Claudio Gobbi**

*Arménie Ville. A visual essay on Armenian architecture*

**Texts:** Hripsimé Visser, Martina Corgnati, Giacomo Daniele Fragapane, Sophie Jung

**Graphic design:** Rob van Hoesel

**Hatje Cantz Verlag**

**Berlin, 2016, 160 p.**

I visited Yerevan six years ago. It was – as is always – a torrid month of August, when city life is more vivacious during the fresh after-the-sunset nights and when a cool and peaceful refuge during the day is possible to find in one of the hundreds of Orthodox churches spread all over the Armenian capital. In my one-month-long curatorial residency I visited Katoghike Surp Astvatsatsin several times: a quite small, silent yet impressive church, the oldest surviving one in Yerevan. This church is depicted on page 100 of the book *Arménie Ville* by the Berlin-based Italian artist Claudio Gobbi (1971), edited last year by the German publishing house Hatje Cantz.

*Arménie Ville* is a photographic project (a book and an exhibition) lasted for almost a decade and started during a residency Gobbi had at Cité des Arts Paris in the Year of Armenia in France. It is a systematic archaeo-architectonic and an acute socio-anthropological research on the aesthetic and structural matrix of Armenian ecclesiastical circular-plan buildings; it is, much more, an excursus and a journey into the Orthodox traditions and models of a today pretty small country on the borders between Europe and Asia, the first nation in the world to adopt Christianity, whose population was subjected to a forced exile during the genocide in 1915-16. Far from being omni-comprehensive, Gobbi's extraordinary investigation includes 125 churches encompassing various époques (from the Early Middle Ages till today) and different spaces (twenty-five countries from Western-Europe to Caucasus) mapped on two elegant charts, one for Armenia and the other for Europe and the Middle East. The analogical photos – which printed and framed have the very same size of 31 x 25 cm – are classified in six book chapters

according to the typologies of the drum: round, octagonal, polygonal, umbrella-shaped, decorated and colonnaded. And in line with such architectonic approach, largely visible in his artistic practice, Gobbi invites the reader to navigate into the charming simplicity of the Armenian religious forms: unaltered for more than 1500 years as statement and recognition sign of devotional identity, cultural heritage, economic power and memorial legacy of migrant people, in some cases commercial travellers.

*Arménie Ville* works as a Warburghian catalogue, wherein the persistence of the specificities of Armenian ecclesiastical architecture is at the heart of a weave of images (Bilderatlas) and references that start from the prototype of the Etchmiadzin Cathedral "mother church" in Vagharshapat before expanding into endless copies throughout the world: an immense and overwhelming condenser, where all the energy currents that animate and still animate Europe's memory are collected. First with this book, Gobbi questions the photographic representation and the properties of such medium investigating the concepts of authorship and serialization in our historical time of hyper-medialization and picture-saturation gathering a plurality of sources from different eras (personal and archival photographs as well as those commissioned to other authors). The artist almost disappears among the numerous and diverse shots, striving instead "for a dialectic approach, the comparison and dialogue between images of an architecture that is always the same in space and time but which is seen with different eyes."

The time of leafing through the book is a time of methodology; the time of the rite is a time of repetition; the time of exploring geographical and cultural frontiers is a time of belonging to a trans-national community. *Arménie Ville* is thus a reflection on today's Europe: "in a world whereby borders are back into attention in a sort of negative way, the images of Gobbi seem to us as a magnificent warning, with Italian tradition and at the same time looking towards a horizon of complex language, cross-disciplinary, whose fundamental goal is the public knowledge."